

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสำคัญต่อการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จะต้องยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 310 วรรคหนึ่ง และมาตรา 332 (2) มีเจตนารมณ์ที่จะให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยอมรับสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้จากการไต่สวนข้อเท็จจริง ดูเสมือนเป็นกระบวนการไต่สวนของศาลเอง แต่สาเหตุประการหนึ่งที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี เพราะทัศนคติของผู้พิพากษาบางส่วนที่เคยชินกับระบบกล่าวหา โดยให้ความสำคัญกับสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เหมือนสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ดังนั้น จึงควรมีการปรับทัศนคติของผู้พิพากษาให้ยอมรับสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และต้องปรับปรุงกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้สำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมาตรฐานความน่าเชื่อถือที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยอมรับและยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดี ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่าการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อบกพร่องบางประการ กล่าวคือ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมิได้มีการแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนการสอบถามคำให้การหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา อันมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ในการที่จะใช้ดุลพินิจใช้สิทธิตามกฎหมาย อีกทั้งมิได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิกิริยาต่อตนเอง และการใช้สิทธิที่จะไม่ให้การในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงจะมีผลต่อการพิจารณาชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงข้อเสียของการไม่ให้การหรือไม่แสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมา

ให้ปากคำประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาตระหนักถึงความสำคัญของการให้การหรือแสดงหลักฐานหรือนำพยานบุคคล มาให้ปากคำประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช.

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อบกพร่องในส่วนของ การเปิดเผยข้อเท็จจริงคดีอาญาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง อันมีผลกระทบต่อสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะใช้ประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหา มีมูลความผิดหรือไม่นั้น ประกอบด้วยพยานหลักฐานใดบ้าง และมีความถูกต้องแท้จริงเพียงใด เพื่อให้กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการค้นหาความจริงได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสมบูรณ์ที่สุดตรงกับความจริงมากที่สุด จึงจำเป็นต้องไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งในส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อลดโอกาสของความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นจากการปกปิดซ่อนเร้น หรือสร้างพยานหลักฐานเท็จให้ได้มากที่สุด ซึ่งกระบวนการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานคดีอาญาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงจะช่วยเสริมให้การค้นหาความจริง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการไต่สวนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา เพราะผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสในการตรวจดูข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการไต่สวนจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหา มีมูลความผิดหรือไม่ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าวไปใช้ในการเตรียมคดี เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง และตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับ การไต่สวนข้อเท็จจริงอย่างเป็นธรรม (Fair Inquisitorial)

ส่วนข้อวิตกกังวลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการไต่สวนที่เกรงว่าการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการไต่สวนอาจมีผลก่อให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของพยานผู้ให้ปากคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการไต่สวน เพราะผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจมีการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ช่มชู้ทำร้ายพยานบุคคล แต่ข้อวิตกกังวลดังกล่าวไม่ควรที่จะนำมาเป็นเหตุปฏิเสธการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดี ในด้านที่จะเป็นประโยชน์แก่การไต่สวนข้อเท็จจริงยิ่งกว่า เพราะการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของพยานบุคคลนั้น

คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนสามารถปกปิดชื่อพยานบุคคลหรือสิ่งอื่นใดอันจะบ่งให้รู้ถึงตัวพยานบุคคลผู้นั้น โดยยังคงเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานส่วนอื่นอันเป็นประโยชน์ในการค้นหาความจริง โดยผู้ถูกกล่าวหาที่มีส่วนร่วมในการค้นหาความจริง ในการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อได้แย่งความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้พิจารณาว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อพิจารณามูลความผิดตามข้อกล่าวหาได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าวไปใช้ในการเตรียมคดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง เป็นการคุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในการที่จะได้รับการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วยความเป็นธรรมและมีผลให้สำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสมบูรณ์ถูกต้อง มีมาตรฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดี

การไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนเพื่อดำเนินการแทน แต่กรรมการ ป.ป.ช. ที่ร่วมเป็นคณะอนุกรรมการไต่สวนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 45 กำหนดให้มีกรรมการ ป.ป.ช. เพียงหนึ่งคน และในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก็จะมีกรมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการแทน และนำเสนอข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่อคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อประกอบการพิจารณาชี้มูลความผิดโดยกรรมการ ป.ป.ช. ในคณะอนุกรรมการไต่สวนมิได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเอง และเมื่อมีการประชุมเพื่อพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานแล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ การทำมติวินิจฉัยชี้มูลความผิด คณะอนุกรรมการไต่สวนจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแทน โดยคณะอนุกรรมการไต่สวนแต่ละคนมิได้มีความเห็นในการวินิจฉัยชี้มูลความผิดก่อนการลงมติวินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาจะมีมูลความผิดหรือไม่ จึงถือได้ว่าเป็นข้อบกพร่องของมติวินิจฉัยชี้มูลความผิดของคณะอนุกรรมการไต่สวน เพราะขาดเหตุผลของอนุกรรมการไต่สวนแต่ละคนในมติของคณะอนุกรรมการไต่สวน จึงอาจเป็นประเด็นให้ผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งได้ว่า การไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะอนุกรรมการไต่สวนไม่มีความน่าเชื่อถืออันจะมีผลกระทบต่อสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เมื่อศึกษาวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ 1/2545 และ 2/2546 แล้วปรากฏว่า กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อบกพร่องบางประการ เพราะคำให้การของพยานบุคคลในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีความน่าเชื่อถือน้อย ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงตั้งแต่ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน โดยการให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการโต้แย้งคำให้การของพยานฝ่ายโจทก์ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของคำให้การพยานฝ่ายโจทก์ ทำให้คำให้การของพยานฝ่ายโจทก์ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือ และเป็นการให้สิทธิการต่อสู้คดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาตั้งแต่ชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะได้ไต่สวนข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา รวบรวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาอันมีมูลความผิดหรือไม่

ส่วนประเด็นข้อวิตกกังวลหรือข้อห่วงใยต่อพยานบุคคลผู้ให้ปากคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน หากยอมให้ผู้ถูกกล่าวหาเผชิญหน้ากับพยานฝ่ายโจทก์ในการโต้แย้งพยานตั้งแต่ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง อาจมีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของพยานฝ่ายโจทก์ กรณีนี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนอาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยสนับสนุนให้พยานผู้ให้ปากคำในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีความมั่นใจที่จะให้การตามความเป็นจริง เพราะมีมาตรการพิเศษในการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานทั้งก่อน ขณะและหลังมาเป็นพยานให้ปากคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน

การที่พยานบุคคลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถือเป็นข้อบกพร่องประการหนึ่งในการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน อันมีผลต่อความน่าเชื่อถือหรือความสมบูรณ์ของสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อป้องกันมิให้พยานให้การอันเป็นเท็จในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน และมีให้พยานกลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา

ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยก่อนเริ่มสอบปากคำพยานบุคคลในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง กรรมการ ป.ป.ช. หรืออนุกรรมการไต่สวนต้องแจ้งให้พยานทราบว่าอนุกรรมการไต่สวนหรือ กรรมการ ป.ป.ช. มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ ต่อกรรมการ ป.ป.ช. หรืออนุกรรมการไต่สวน อาจเป็นความผิดตามกฎหมายและในการ สอบปากคำพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง ควรมีการกำหนดให้ใช้เครื่องบันทึกเสียงและเครื่อง บันทึกภาพและเสียง โดยจัดบันทึกคำให้การพยานรวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง อันจะมี ผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องจัดบันทึกคำให้การพยานตรงตาม คำให้การของพยาน เพราะในชั้นไต่สวนพยานมีการบันทึกเสียงและบันทึกภาพและเสียงไว้เป็น หลักฐาน อันจะช่วยแก้ปัญหากรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจัดบันทึก คำให้การพยานไม่ตรงกับที่พยานให้การ ซึ่งจะทำให้คำให้การของพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และศาลสามารถตรวจสอบความถูกต้องของคำให้การพยานในชั้น ไต่สวนข้อเท็จจริงว่าตรงตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้บันทึกไว้ใน สำนวนหรือไม่ โดยตรวจสอบจากแถบบันทึกเสียงและวีดิทัศน์ที่ได้บันทึกไว้ในการสอบปากคำ พยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง อันจะมีผลให้การพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และเที่ยงธรรม เพราะไม่ต้องเรียกพยานมาไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอีก หรือหากศาล เห็นสมควรที่จะไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากพยาน หากพยานเบิกความกลับคำให้การในชั้น พิจารณาคดีของศาล ควรจะนำแถบบันทึกเสียงและวีดิทัศน์ที่บันทึกคำให้การพยานในชั้นไต่สวน ข้อเท็จจริงมายืนยันต่อพยาน โดยหากพยานยังคงกลับคำให้การ พยานอาจมีความผิดฐานแจ้ง ข้อความอันเป็นเท็จแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 137 หรืออาจมีความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีอาญาของศาล ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 177 วรรคสองแล้วแต่กรณี มาตรการดังกล่าวจะช่วยให้ พยานบุคคลไม่กล้าให้การอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน และ ไม่กล้ากลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ได้มาซึ่ง ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน โดยดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายค้น เพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และ พระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ ค้น ยึดหรืออายัดเอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใด ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง หรือมีคำสั่งให้ข้าราชการ

พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือ เรียกบุคคลใดมาให้อภัยค่า เพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือมีหนังสือขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมถึงการดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับและควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหามีมูล ซึ่งอำนาจในการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวข้างต้นในการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถือได้ว่าเพียงพอต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ แต่อำนาจในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวยังไม่เพียงพอในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมักจะเป็นผู้มีความรู้สูง รู้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเป็นอย่างดี ทำให้รู้ช่องทางที่จะหลบเกลื่อนพยานหลักฐานต่าง ๆ จนไม่เหลือร่องรอยที่จะสืบหาพยานหลักฐานต่อไปได้และอาจจะใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่พยานบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้จัดส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานหรือไม่ให้ให้การต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเอกสารหรือพยานหลักฐานซึ่งอยู่ในความครอบครองของผู้ถูกกล่าวหา ก็มักจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการจัดส่งหรือจัดส่งให้แก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพียงบางส่วนเท่านั้น จึงมีผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานได้ครบถ้วน ดังนั้น การไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรกำหนดให้มีมาตรการพิเศษในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ครบถ้วน โดยวิธีการที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพก่อนที่พยานหลักฐานจะถูกทำลาย โดยต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาควบคู่กันไปด้วย

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา โดยมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกับการไต่สวนข้อเท็จจริงของศาลในประเทศฝรั่งเศส ย่อมจะมีผลให้จำนวนของ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมาตรฐานความน่าเชื่อถือที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดี และผู้ถูกกล่าวหาจะไม่อาจโต้แย้งในชั้นพิจารณาคดีของศาลว่าพยานหลักฐานในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีความน่าเชื่อถือ แต่เนื่องจากกระบวนการได้สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อบกพร่องบางประการอันเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปรับเปลี่ยนกระบวนการได้สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่ากระบวนการได้สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อบกพร่องบางประการ อันเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา อันย่อมมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของสำนวนหรือรายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดี ดังนั้น จึงควรแก้ไขปรับปรุงกระบวนการได้สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา ดังนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 โดยกำหนดว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิการมีทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและสิทธิในการปรึกษาทนายความก่อนการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา รวมถึงสิทธิที่จะไม่ให้การหรือถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง โดยต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าการใช้สิทธิไม่ให้การหรือไม่แสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน จะมีผลต่อการพิจารณาข้อมูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร” อีกทั้งควรแก้ไขระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 16 บรรทัดแรกตอนท้าย โดยควรตัดข้อความว่า “ทั้งนี้ ทนายความ

หรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจดังกล่าวต้องมีชีพยานในเรื่องที่กล่าวหา นั้น” ออกเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสอง

2. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 โดยกำหนดว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือทนายความของผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ามีสิทธิขอทราบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานโดยเฉพาะเจาะจงในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงก่อนเริ่มให้ปากคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ส่วนข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดที่สามารถพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีหน้าที่ต้องเปิดเผยให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหามิได้ร้องขอโดยเฉพาะเจาะจงให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนเปิดเผยก็ตาม รวมทั้งข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่อาจทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไปได้ แม้เป็นเพียงเหตุบรรเทาโทษหรือลดโทษก็ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีหน้าที่ต้องเปิดเผยให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนเริ่มดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงหรือถามปากคำผู้ถูกกล่าวหา

การเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายของพยานบุคคล คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนอาจใช้ดุลพินิจปกปิดชื่อพยานบุคคลหรือสิ่งอื่นใดอันจะบ่งให้รู้ถึงตัวพยานบุคคลผู้นั้น โดยยังคงเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานส่วนอื่นอันเป็นประโยชน์ในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา”

3. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 โดยกำหนดว่า “ในการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนให้มีกรรมการ ป.ป.ช. มากกว่าหนึ่งคน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับฐานะและระดับของตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา โดยคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเอง

ในการมีมติวินิจฉัยชี้มูลความผิด คณะอนุกรรมการไต่สวนต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยชี้มูลความผิดของอนุกรรมการไต่สวนแต่ละคน และจะต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนจึงลงมติวินิจฉัยว่า ข้อกล่าวหาที่มีมูลความผิดหรือไม่”

4. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 โดยกำหนดว่า “ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิโต้แย้งคำให้การพยานฝ่ายโจทก์ และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนเกรงว่าพยานอาจจะไม่ได้รับความปลอดภัย อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานทั้งก่อน ขณะและหลังมาเป็นพยานให้ปากคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน”

5. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 24 วรรคหนึ่งโดยกำหนดว่า “การสอบปากคำพยานให้มีการบันทึกเสียงและบันทึกภาพและเสียงของพยาน โดยต้องมีการบันทึกถ้อยคำอันมีสาระสำคัญตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้วให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน รวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง”

6. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยกำหนดว่า “การไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเนื่องจากการเนินเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ พยานหลักฐานจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้น รวมถึงค้นบุคคลหรือยานพาหนะซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจได้มาซึ่งพยานหลักฐาน และมีอำนาจยึดหรืออายัดพยานหลักฐานเหล่านั้น โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและต้องแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น โดยต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การค้นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องบันทึกเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้ และจัดทำบัญชีทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานที่ยึดหรืออายัด มอบไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น และส่งสำเนาบันทึกและบัญชีดังกล่าวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจค้นเพื่อเป็นหลักฐาน”

7. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยกำหนดว่า “การไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใด ซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาซึ่งพยานหลักฐานหรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้

การอนุญาตดังกล่าวให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใด ประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกรกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
- (2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารหรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- (3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการดังกล่าวเพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารหรือพยานหลักฐาน

การอนุญาตดังกล่าวให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน โดยกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารหรือพยานหลักฐาน ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้วให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารหรือพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาให้เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ในการไต่สวนข้อเท็จจริงและใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีเท่านั้น”